

श्री.जयदिव डाकरे सर श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सातवी (17 जुलै) माझा अभ्यास

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस सतरा :

+ वाचा व समजून घ्या.

३. तोडणी

मराव

तडातडा तुटणाऱ्या उसागत वसंतचंही शिक्षण तुटत असल्याची जाणीव शंकरला झाली.

बाजार असल्यानं आज 'तोडणी' बंद होती. आजूबाजूच्या कोप्यावरली सारी पोरं शाळेत गेल्यानं वसंत एकटाच कोपीबाहेर बसून काय करावं, या विचारात होता. शेजारच्या कोपीतून दामूची बायको लक्ष्मी कालवणाच्या फोडणीचं वाटण वाटायला बाहेर आली. पाठ्यावर मीठमिरची वाटता वाटता लक्ष्मीनं वसंतकडे पाहिलं. "वश्या, तू आज साळंला न्हाई गेलास व्हय रं?" वसंतनं हातातला खडा खाली फेकत 'कसा जाणार?' म्हणत मानेला झटका देत तो कोपीत शिरला. "आवं ओ वसंताची माय," असं म्हणत लक्ष्मीनं ताराला साद घातली. "आले ओ माय... आले...आले," म्हणत खाली वाकत कोपीबाहेर आलेल्या ताराला पाहून "आवं समदी लेकरं साळंला गेली, आन् तुपलं?"

वाटणाची परात हातात घेत लक्ष्मी उभी राहिली. बाजार घेऊन आलेल्या दामू अन् शंकरकडे लक्ष्मीची नजर जाताच शंकरकडे हात दाखवत, "हे बघा, यास्नीच इचारा की, का साळंला गेला न्हाई म्हणून," लक्ष्मीकडे पाहत तारा उत्तरली. लक्ष्मीनं शंकरकडे नजर लावून, "कावं भावजी, आपल्या समद्यांची पोरं साळंला जात्यात, मग याला कशापाई घरी ठिवलं?"

त्याचं शिकायचं वय हाय तर शिकू द्या की, मोटा झाला की कामच करणार हाय."

"व्हय व्हय, म्या बी त्येच म्हंती. हिचं बी शिकणं अर्धच न्हायलं." मीराच्या डोक्यावरून हात फिरवत तारानं लक्ष्मीच्या बोलण्याला साथ दिली. तारानं स्वतःच्या शिक्षणाची आबाळ झाल्याचं म्हणत मीराच्या शिक्षणाची स्तुती केली अन् शंकरला म्हणाली, "आवं ही लक्ष्मी माय काय म्हंतीया ते तर बघा. वश्याला साळंला घाला म्हंतीया. थोडंसं पैकं कमी मिळलं, पण तो आपल्यासारखा अडाणी तर न्हाई ना न्हाणार. जाऊ द्या त्यास्नी साळंला." शंकर म्हणाला, "लक्ष्मी वैणी समदं खरंय, पण..." हातातली बाजाराची थैली ताराकडे देत शंकरनं मान फिरवली. "आता पनबीन काय बी सांगू नगंस. उद्यापासं त्येला साळंला धाड." सगळं बोलणं ऐकल्यानं दामूनं तोंड उघडलं. कोपीबाहेर चाललेलं सगळं बोलणं आपल्याविषयी असल्यानं वसंतला उभारी आली अन् तो कोपीबाहेर येऊन उभा राहिला. "आता समदीच म्हणत्यात तर जाऊ द्या, नाई म्हणू नका. पुढला इचार करा." तारा म्हणाली. वसंतकडे पाहत 'ये, पोरा ये' म्हणून त्याला जवळ घेत तारानं वसंतला कुरवाळलं.

"आता तुमी समदीच म्हंत्यात तर म्या तरी कशाला आडवा येवू? वसंता, ये इकडं पोरा. आता तू उद्यापासं

साळंला जायचं बरं का! हे बघ पुढल्या बाजारी आपण तुझ्यासाठी पेन आणू." वसंतला जवळ घेऊन पाठीवरून हात फिरवत शंकर म्हणाला. मीराच्याही आनंदाला पारावार राहिला नाही. तिचेही डोळे पाण्यानं भरले. वसंतनं लगेच मित्रांना गाठलं. 'आता म्या साळंला येणार,' असं वसंत सगळ्यांना सांगत सुटला.

✚ कोनांची एकरूपता समजून घ्या.

टेस्ट
मोडवा

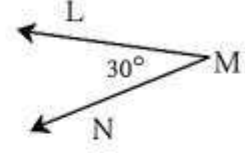
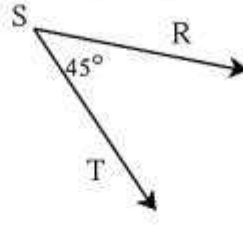
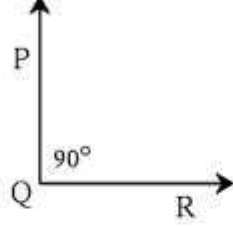
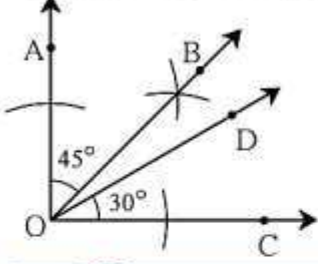
1

भौमितिक रचना

उजळणी

सरावसंच 7

⊙ खाली काही कोन दिले आहेत. त्यांतील एकरूप कोनांच्या जोड्या एकरूपतेचे चिन्ह वापरून लिहा.

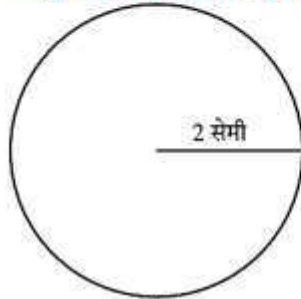

जाणून घेऊया.

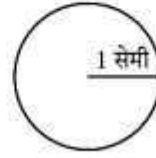
वर्तुळांची एकरूपता (Congruence of circles)

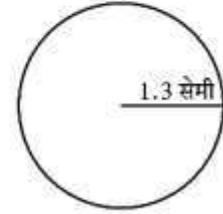
(a)

(b)

(c)

(d)

कृती I वरील आकृतीतील वर्तुळांचे निरीक्षण करा.

वरीलप्रमाणे 1 सेमी, 2 सेमी, 1 सेमी, 1.3 सेमी त्रिज्येची वर्तुळे कागदावर काढा व त्या वर्तुळाकार चकत्या कापा. या चकत्या एकमेकींवर ठेवून कोणत्या चकत्या एकमेकींशी तंतोतंत जुळतात हे तपासा.

निरीक्षणे : 1. आकृती (a) व (c) मधील वर्तुळे एकमेकांशी जुळणारी आहेत.

2. आकृती (b) व (c) मधील वर्तुळे तसेच, आकृती (a) व आकृती (d) मधील वर्तुळे एकमेकांशी जुळणारी नाहीत.

जी वर्तुळे एकमेकांशी तंतोतंत जुळतात त्यांना **एकरूप वर्तुळे** म्हणतात.

कृती II वेगवेगळ्या आकारांच्या पण समान जाडीच्या बांगड्या आणून त्यातील कोणत्या बांगड्या एकरूप आहेत ते शोधा.

कृती III व्यवहारात तुम्हांला एकरूप वर्तुळे कोठे दिसतात ते शोधा.

कृती IV घरातील वर्तुळाकार कडा असलेल्या ताटल्या किंवा वाट्या घ्या. त्यांच्या कडा एकमेकींशी जुळवून कोणत्या कडा एकमेकींशी एकरूप आहेत ते पाहा.

हे मला समजले.

• ज्या वर्तुळांच्या त्रिज्या समान असतात, ती वर्तुळे एकरूप असतात.

ICT Tools or Links

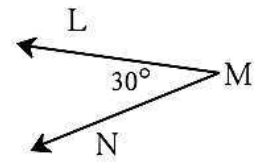
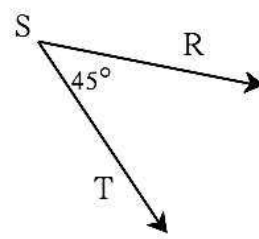
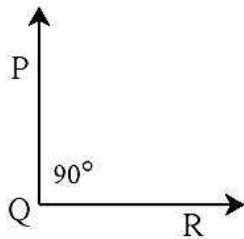
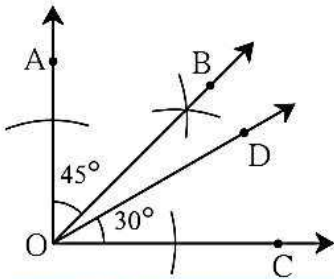
Geogebra Software मधील Construction tools चा वापर करून त्रिकोण व वर्तुळे काढा.

Understand the congruence of segment.

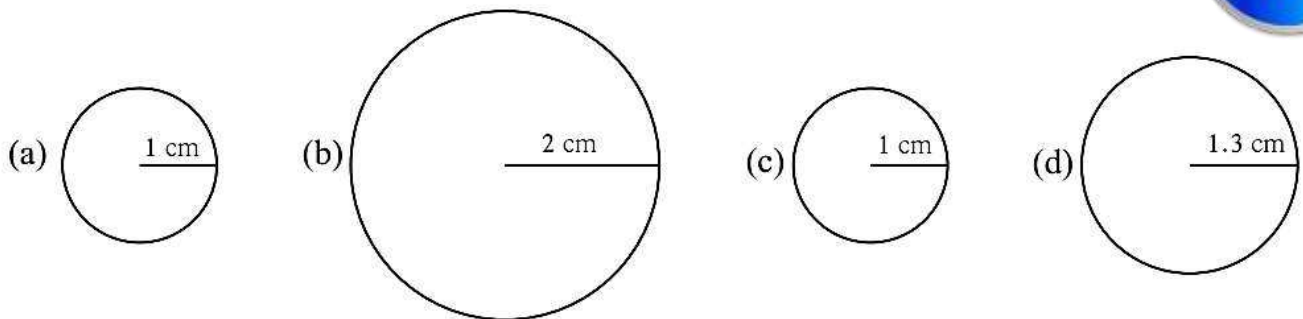
Practice Set 7

Some angles are given below. Using the symbol of congruence write the names of the pairs of congruent angles in these figures.

Let's learn.

Congruence of Circles

Activity I

Observe the circles in the figures above. Draw similar circles of radii 1 cm, 2 cm, 1 cm and 1.3 cm on a paper and cut out these circular discs. Place them one upon the other to find out which ones coincide exactly.

- Observations:**
- The circles in (a) and (c) coincide.
 - Circles in fig (b) and (c) and in fig (a) and (d) do not coincide.
- Are there other pairs like these ?

Circles which coincide exactly are said to be **congruent circles**.

Activity II Get bangles of different sizes but equal thickness and find the congruent ones among them.

Activity III Find congruent circles in your surroundings.

Activity IV Take some round bowls and plates. Place their edges one upon the other to find pairs of congruent edges.

Now I know!

Circles of equal radii are congruent circles.

ICT Tools or Links

Use the construction tools in the Geogebra software to draw triangles and circles.

✚ Read and understand.

The Parts of Speech

Every name is called a **noun**,
As *field* and *fountain*, *street* and *town*,
In place of noun the **pronoun** stands,
As *he* and *she* can clap their hands.

The **adjective** describes a thing,
As *magic* wand or *bridal* ring.

The **verb** means action, something done,
To *read* and *write*, to *jump* and *run*.

How things are done the **adverbs** tell,
As *quickly*, *slowly*, *badly*, *well*.

The **preposition** shows relation,
As *in* the street or *at* the station.

Conjunctions join, in many ways,
Sentences, words, *or* phrase *and* phrase.

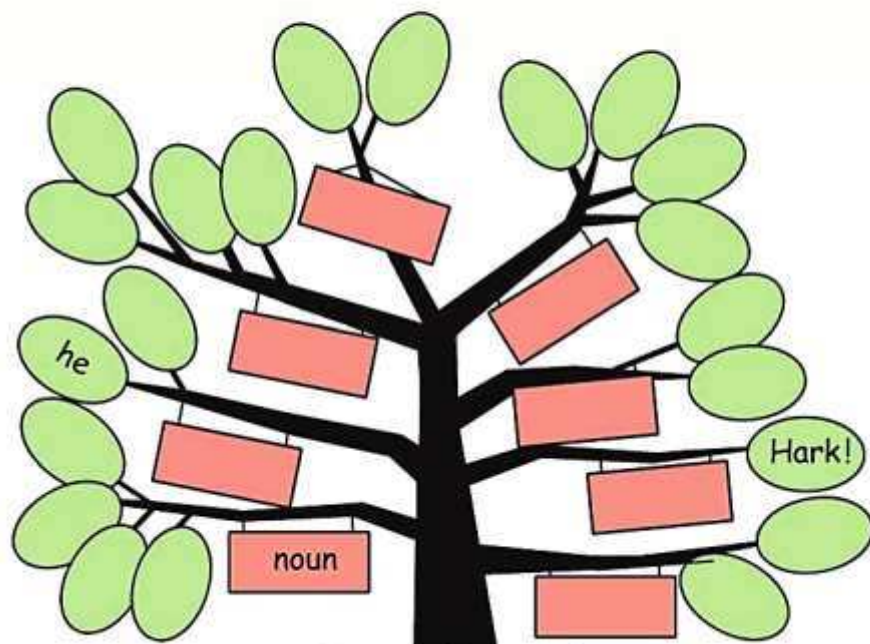
The **interjection** cries out, "*Hark!*"
I need an exclamation mark!

Through poetry, we learn how each
of these make up **THE PARTS OF SPEECH**.

- Author Unknown

- The tree figure shows the different parts of speech and their examples given in the poem. Write appropriate labels in the tree figure with the help of the poem.

Parts of Speech

✚ वाचा व समजून घ्या . स्वाध्याय सोडवा.

टेस्ट
सोडवा

गुरुगोविंदसिंग

गुरुगोविंदसिंगांनी आपल्या अनुयायांना संघटित करून त्यांच्यातील लढाऊ वृत्तीला प्रोत्साहन दिले. लढाऊ शीख तरुणांचे एक दल उभे केले. त्यास 'खालसा दल' असे म्हणतात. आनंदपूर हे त्यांचे प्रमुख केंद्र होते. औरंगजेबाने शिखांविरुद्ध सैन्य पाठवले. त्याच्या फौजांनी आनंदपूरवर हल्ला चढवला. त्या वेळी शिखांनी प्रखर झुंज दिली, परंतु त्यांना यश आले नाही. यानंतर गुरुगोविंदसिंग दक्षिणेत आले. इ.स.१७०८ मध्ये नांदेड मुक्कामी त्यांच्यावर हल्ला झाला. पुढे त्यातच त्यांचे निधन झाले.

राजपुतांशी संघर्ष : अकबराने आपल्या सलोख्याच्या धोरणाने राजपुतांचे सहकार्य मिळवले होते. मात्र औरंगजेबाला राजपुतांचे सहकार्य मिळवता आले नाही. मारवाडचा राणा जसवंतसिंग याच्या मृत्यूनंतर त्याचे राज्य औरंगजेबाने मुघल साम्राज्यास

जोडून घेतले. दुर्गादास राठोड याने जसवंतसिंगाचा अल्पवयीन मुलगा अजितसिंह याला मारवाडच्या गादीवर बसवले. दुर्गादास राठोडने मुघलांविरुद्ध मोठा संघर्ष केला. दुर्गादासाचा हा प्रतिकार मोडून काढण्यासाठी औरंगजेबाने राजपुत्र अकबर याला मारवाडमध्ये पाठवले. राजपुत्र अकबर हा स्वतः राजपुतांना जाऊन मिळाला आणि त्याने औरंगजेबाविरुद्ध बंड पुकारले. या बंडात महाराष्ट्रातील मराठ्यांचीही मदत घेण्याचा प्रयत्न झाला. दुर्गादास राठोड याने मारवाडच्या अस्तित्वासाठी मुघलांविरुद्धचा हा संघर्ष चालू ठेवला.

मराठ्यांशी संघर्ष : महाराष्ट्रात शिवाजी महाराजांच्या नेतृत्वाखाली स्वराज्याची स्थापना झाली. त्यांना स्वराज्य स्थापन करण्याच्या या प्रयत्नामध्ये इतर शत्रूंबरोबरच मुघलांशीही संघर्ष करावा लागला. त्यांच्या मृत्यूनंतर संपूर्ण दक्षिण भारत जिंकून घेण्याच्या हेतूने औरंगजेब दख्खनमध्ये आला. परंतु मराठ्यांनी औरंगजेबाशी तीव्र संघर्ष केला. आपल्या स्वातंत्र्याचे रक्षण केले. या सर्व संघर्षाची माहिती आपण पुढे घेणार आहोत.

स्वाध्याय

१. नावे सांगा.

- (१) गोंडवनची राणी -
- (२) उदयसिंहाचा पुत्र -
- (३) मुघल सत्तेचा संस्थापक -
- (४) बहमनी राज्याचा पहिला सुलतान -
- (५) गुरुगोविंदसिंग यांनी स्थापन केलेले दल -

२. गटात न वसणारा पर्याय निवडा.

- (१) सुलतान मुहम्मद, कुतुबुद्दीन ऐबक, मुहम्मद घोरी, बाबर
- (२) आदिलशाही, निजामशाही, सुलतानशाही, बरिदशाही
- (३) अकबर, हुमायून, शेरशाह, औरंगजेब

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- (१) विजयनगर व बहमनी ही दोन राज्ये का उदयास आली ?

- (२) महमूद गावानने कोणत्या सुधारणा केल्या ?

- (३) मुघलांना आराममध्ये आपली सत्ता दृढ करणे का अशक्य झाले ?

४. तुमच्या शब्दांत थोडक्यात माहिती लिहा.

- (१) कृष्णदेवराय
- (२) चांदबिबी
- (३) राणी दुर्गावती

५. सकारण लिहा.

- (१) बहमनी राज्याची पाच शकले झाली.
- (२) राणासंगाच्या सैन्याचा पराभव झाला.
- (३) राणा प्रताप इतिहासात अजरामर झाला.
- (४) औरंगजेबाने गुरू गुरुतेघबहादूर यांना कैद केले.
- (५) राजपुतांनी मुघलांविरुद्ध संघर्ष केला.

पाठ वाचा व समजून घ्या. सराव

२. सूर्य, चंद्र व पृथ्वी

सूर्यग्रहणाची वैशिष्ट्ये :

- ❖ सूर्यग्रहण अमावास्येला होते, पण प्रत्येक अमावास्येला होत नाही.
- ❖ सूर्य, चंद्र व पृथ्वी हे अनुक्रमे एका सरळ रेषेत व एका पातळीत असल्यावरच सूर्यग्रहण होते.
- ❖ खग्रास सूर्यग्रहणाचा जास्तीत जास्त कालावधी ७ मिनिटे २० सेकंद (४४० सेकंद) असतो.

चंद्रग्रहणाची वैशिष्ट्ये :

- ❖ चंद्रग्रहण पौर्णिमेला होते, परंतु प्रत्येक पौर्णिमेला होत नाही.
- ❖ सूर्य, पृथ्वी व चंद्र हे अनुक्रमे एका सरळ रेषेत व एका पातळीत असल्यावरच चंद्रग्रहण होते.
- ❖ खग्रास चंद्रग्रहणाचा जास्तीत जास्त कालावधी १०७ मिनिटे इतका असतो.

ग्रहण- एक खगोलीय घटना :

सूर्यग्रहण आणि चंद्रग्रहण या केवळ खगोलीय स्थिती आहेत. यात शुभ-अशुभ असे काहीही नसते. सूर्य, पृथ्वी आणि चंद्र विशिष्ट स्थितीत येण्याचा हा केवळ खगोलीय परिणाम आहे. या अवकाशीय घटना नेहमी घडत नसल्याने त्याबद्दल लोकांच्या मनात साहजिकच कुतूहल असते.

खगोल शास्त्रज्ञांसाठी ग्रहणे व त्यातही खग्रास सूर्यग्रहण आणि कंकणाकृती सूर्यग्रहण म्हणजे अभ्यासाची पर्वणीच असते. ज्या भागात ग्रहण दिसणार असेल, तेथे जगभरातील खगोलशास्त्रज्ञ आवर्जून एकत्र येतात आणि ग्रहणाच्या स्थितीचा सखोल अभ्यास करतात.

हे नेहमी लक्षात ठेवा.

सूर्यग्रहण पाहताना काळी काच किंवा विशिष्ट प्रकारचे गॉगल्स वापरणे आवश्यक असते, कारण सूर्याच्या प्रखर प्रकाशामुळे डोळ्यांना इजा होऊ शकते.

सूर्यग्रहणाच्या कालावधीत अचानक निर्माण होणाऱ्या काळोखामुळे अनेक पक्षी, प्राणी गोंधळतात. त्यांच्या जैविक घड्याळापेक्षा वेगळी घटना असल्याने

त्यांचा या घटनेला मिळणारा प्रतिसादही वेगळा असतो. ग्रहणाच्या दरम्यान तुम्ही त्यांचे निरीक्षण करा व नोंदवा.

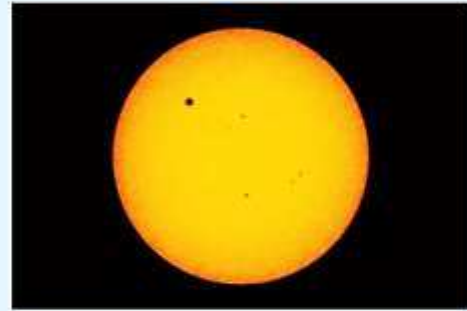
माहित आहे का तुम्हांला ?

पिधान व अधिक्रमण :

ग्रहणाप्रमाणेच चंद्र व सूर्य यांच्या बाबतीत काही विशिष्ट स्थिती निर्माण होतात, त्यांना पिधान आणि अधिक्रमण म्हणतात. पिधान हे चंद्रामुळे घडते, तर अधिक्रमण हे सूर्यामुळे होते.

पिधान (Occultation) : ही एक अवकाशीय घटना आहे. चंद्र एखाद्या ताऱ्यासमोरून किंवा ग्रहासमोरून जातो. अशा वेळी काही काळ ती खगोलीय वस्तू चंद्राच्या मागे लुप्त होते. यालाच पिधान असे म्हणतात. वास्तविक खग्रास सूर्यग्रहण हे पिधानाचाच एक प्रकार आहे. या वेळी चंद्रामुळे सूर्यबिंब झाकले जाते.

अधिक्रमण (Transit) : पृथ्वी आणि सूर्य यांच्या रेषेत बुध किंवा शुक्र यांपैकी एखादा अंतर्ग्रह आला, तर अधिक्रमण होते. अशा वेळी सूर्य बिंबावरून एक काळा ठिपका सरकताना दिसतो. ग्रहण व अधिक्रमण यांत फारसा फरक नाही. अधिक्रमण हे एक प्रकारे सूर्यग्रहणच असते.

आकृती २.१० : बुधाचे अधिक्रमण

मी आणखी कोठे ?

- ❖ इयत्ता सातवी सामान्य विज्ञान 'ग्रहणे' हा भाग.
- ❖ इयत्ता सहावी सामान्य विज्ञान 'विश्व' हा पाठ.

पाठ वाचा व समजून घ्या.

2. वनस्पती : रचना व कार्ये

3. एका कुंडीत वाटाणा, मोहरी, ज्वारी, मका, धने यांचे दाणे पेरा. आठ दिवस काळजीपूर्वक वाढवा. शेवटी रोपे वीतभर उंचीची झाल्यानंतर कुंडीतील माती ओली असताना अलगद उपटा आणि पाणी भरलेल्या काचेच्या मोठ्या शंकुपात्रात ठेवा जेणेकरून मुळांना इजा न होता मुळांवरील माती निघून जाईल. आता या मुळांचे काळजीपूर्वक निरीक्षण करा. कोणत्या वनस्पतीचे सोटमूळ व कोणत्या वनस्पतीचे तंतुमय मूळ आहे ते पहा.

मका, ऊस, ज्वारी यांना जमिनीत वाढणारी मुळे व जमिनीच्या वरील खोडांपासून वाढणारी आगंतुक मुळे अशी दोन प्रकारची मुळे असतात. माती घट्ट धरून ठेवणे, पाणी, खनिजे व क्षार शोषून घेणे, आधार देणे अशी विविध कार्ये मुळांना करावी लागतात, त्यासाठी त्यांच्यामध्ये झालेल्या बदलांमुळे त्यांना रूपांतरित मुळे म्हणतात. यामध्ये प्रामुख्याने हवाई मुळे, आधार मुळे, धावती मुळे, श्वसन मुळे यांचा समावेश होतो.

4. काचेच्या एका लहान बरणीत पाणी भरून घ्या. त्यात एक रोपटे ठेवा. रोपट्याची मुळे पाण्यात बुडतील अशी ठेवा. पाण्याच्या पातळीची खूण करा. आता त्यावर 5 मिली तेल टाका. दुसऱ्या दिवशी पाण्याच्या पातळीची नोंद करा.

असे का झाले, याची वर्गात चर्चा करा.

2.4 मकाचे ताट

2.5 पाण्याची पातळी

जरा डोके चालवा.

1. चिंच, आंबा या वनस्पतींची मुळे तंतुमय असती तर काय झाले असते ?
2. मुळांच्या टोकाला इजा झाली तर काय होईल ?
3. मेथी, पालक, कांदा या वनस्पतींची मुळे कोणत्या प्रकारची आहेत ?

माहित आहे का तुम्हांला ?

वडाच्या खोडावर फुटलेली मुळे जमिनीच्या दिशेने वाढतात. त्यांना पारंब्या म्हणतात. या पारंब्यांचा कोणता उपयोग होत असेल ? वटवृक्षाला सुरुवातीच्या काळात थोड्याच पारंब्या असतात. कालांतराने या पारंब्याची संख्या वाढून त्यांचे जंगलच तयार होते.

कोलकाता येथील इंडियन बोटॅनिकल गार्डनमध्ये सुमारे 250 वर्षांचे वडाचे झाड खूप मोठ्या परिसरात पसरले आहे. या झाडाला हजारो पारंब्या आहेत. असे वृक्ष आपल्या परिसरात आहेत का ?

माहिती मिळवा.

मुळा, गाजर, बीट यांचे जमिनीखालील भाग जाड, मांसल आणि फुगीर का असतात ? हे वनस्पतीचे कोणते अवयव आहेत ?

जोड तंत्रज्ञानाची.

विविध प्रकारच्या मुळांची छायाचित्रे मिळवा व तुमच्या मित्रांना ई-मेल द्वारे पाठवा.

carefully while the soil is moist and put them gently in a large conical flask containing water. The soil will get washed off without any harm to the roots. Observe the roots carefully to see which plants have tap roots and which ones have fibrous roots.

Plants like maize, sugarcane, sorghum have two types of roots. Some roots are underground whereas some grow from the stem just above the soil. The latter are called **adventitious roots**. Besides the normal functions like absorption of water and minerals, anchoring and supporting the plant, roots perform some other functions too. Roots show some modifications to perform these additional functions. Some examples of such **modified roots** are aerial roots, stilt-roots, runners, breathing roots (pneumatophores), etc.

(4) Take some water in a small glass jar. Put a plantlet in it in such a way that its roots are dipped in the water. Mark the water-level on the jar and add 5ml of oil to the water. Record the water-level on the next day.

Discuss your observations in the class.

Use your brain power!

- (1) What would have happened if plants like tamarind, banyan and mango had fibrous roots?
- (2) What will happen if the root-tip is injured?
- (3) Which types of roots do the fenugreek, spinach and onion plants have?

Do you know?

Roots emerging from the trunk and branches of a banyan tree grow towards the soil. These roots are called prop roots. What could be the use of these prop roots? In the beginning, the banyan tree has very few prop roots. But later on, their number increases so much that it appears like a small forest.

In Kolkata, a 250 years old banyan tree in the Indian Botanical Garden covers a very large area. It is supported by thousands of prop-roots. Is there any such tree in your neighbourhood?

Find out.

Techno-support

Why are the underground parts of plants like radish, carrot, beet and sweet potato thick, fleshy and swollen? Which part of the plant are they?

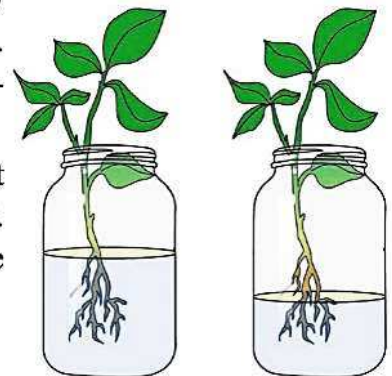
Collect images of different types of roots and send them to your friends via e-mail.

Read and understand.

Revision

2.4 Maize stalk

2.5 Water level

● सुनो, समझो और पढ़ो :

रियाज

३. दादी माँ का परिवार

- रमाकांत 'कांत'

जन्म : २५ अक्टूबर १९४९, खंडेला (उ. प्र.) रचनाएँ : एक तेरे बिना, सुनो कहानी, सरस बाल कथाएँ, जंगल की कहानियाँ, परिश्रम का वरदान, सूझ-बूझ की कथाएँ आदि। परिचय : रमाकांत 'कांत' जी की रचनाएँ सुप्रतिष्ठित बाल पत्रिकाओं में प्रकाशित हुई हैं। प्रस्तुत कहानी में लेखक ने यह बताया है कि संकट के समय शांति, एकाग्रता, धैर्य और एकता के साथ कार्य संपन्न करने चाहिए।

टेस्ट
मोडवा

जरा सोचो बताओ

यदि प्राकृतिक संसाधन समाप्त हो जाएँ तो..... जैसे- जल, वन आदि।

एक छोटे-से घर में दादी माँ रहती थीं। यों तो वह निपट अकेली थीं फिर भी घर आबाद था उनका। रोज सुबह दादी माँ उठतीं। घर बुहारतीं-सँवारतीं। आँगन में आसन धरतीं, खाना बनातीं, खातीं। परिवारजनों से बतियातीं। रात होती, सो जातीं। दिन मजे में गुजर रहे थे। परिवारजन फल-फूल रहे थे।

अब सुनो परिवार की कहानी। दादी माँ थीं-समझदार, सयानी। घर के आँगन में बरगद का पेड़ था। उसपर घोंसला बना था। घोंसले में रहती थी चिड़िया। वह दादी माँ की थी संगिया। चिड़िया का नाम था नीलू। सुबह उठ दादी आँगन बुहारतीं। नीलू फुदकती-चिंचियाती। दादी माँ से बतियाती।

एक और थी दादी माँ की साथिन-चिंकी चुहिया। पेड़ के नीचे बिल बनाकर रहती। दिन भर घर में उसकी दौड़ लगती। यह थी दादी माँ की दीन-दुनिया। दादी माँ, चिड़िया और चुहिया। वे सब यदि होतीं खुश, तो दादी माँ भी रहतीं खुश। दादी माँ हुईं कभी दुखी तो वे भी नहीं रहती थी सुखी।

ठंडी के दिन थे। उन्हीं दिनों नीलू चिड़िया ने अंडे दिए। उनमें से निकले दो बच्चे। नन्हे, सुंदर, अच्छे-अच्छे। टीनू-मीनू नाम निकाला। सबने मिलकर पोसा-पाला। चिंकी को दो बेटों के उपहार मिले। चुसकू-मुसकू थे बड़े भले। दादी माँ उनका खयाल रखतीं। उनसे मन बहलातीं। स्नेह-प्यार से वह

दुलारतीं। रोने लगते तो पुचकारतीं। चारों बच्चे घर-आँगन में दौड़ लगाते। हँसते-खेलते और खाते-गाते।

खेल-खेल में वे लड़ भी पड़ते। दादी माँ उन्हें समझातीं। कहतीं, 'मेरे बच्चो, मत लड़ो। झगड़े-टंटों में मत पड़ो। तनिक एकता का ध्यान धरो। सब मिलकर रहा करो। तब ही तो कहते हैं, 'एकता है जहाँ, खुशहाली है वहाँ।' यों दिन कट रहे थे हँसी-खुशी से। परिवार में सब रह रहे थे खुशी-खुशी से। दादी माँ रोज उन्हें समझातीं। एकता के उनको लाभ गिनातीं।

एक बार संकट आ गया। चिड़ियों में मातम छा गया। नीलू दाना चुगने चली गई। संग बच्चों को भी ले गई। अन्य चिड़े-चिड़ियाँ भी थे उसके साथ, खलिहानी में धान उगे हुए थे रात। सूरज की किरणें ढल रही थीं। चिड़ियाँ दाना चुग रही थीं। अचानक

❑ कहानी के किसी एक परिच्छेद का आदर्श वाचन करें। विद्यार्थियों से मुखर वाचन कराएँ। इसकी प्रमुख घटनाओं पर चर्चा कराएँ। विद्यार्थियों को कहानी उनके शब्दों में कहने के लिए प्रेरित करें। उन्हें सुनी हुई अन्य कहानी कक्षा में सुनाने के लिए प्रोत्साहित करें।

माझा ऑनलाईन अभ्यास

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास - प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सातवी मराठी	सातवी गणित	सेमी गणित	सातवी इंग्रजी	सातवी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सातवी भूगोल	सातवी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सातवी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरून डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स - [Click Here](#)

निर्मिती - श्री.प्रविण डाकरे, श्री.जयदिप डाकरे

वेब स्रोत- 'ई-बालभारती'

सौजन्य- जिल्हा परिषद कोल्हापूर

<https://www.gurumauli.in>